

YFIA300 Poliittinen filosofia

luento 2

arto.laitinen@jyu.fi

26.1. 2012

Luennon tavoite:

tutustuminen moderniin poliittiseen filosofiaan ja politiikan teoriaan.

Sisälllys:

1. Johdanto. Näkökulmia yhteiskuntafilosofiaan ja politiikan teoriaan (AL+MO) 25.1
- 2. Kant vs Hegel-Marx: normatiivinen teoria *vapaudesta* vs emansipaation yhteiskunnalliset ehdot (AL). 26.1**
3. Nietzsche ja genealoginen lähestymistapa (MO) 1.2
4. Rawls, Habermas ja oikeudenmukaisuus. Liberalismi. (AL) 2.2.
5. Schmitt (MO) 8.2.
6. Rawls-kritiikki: kommunitarismi, feminismi etc. (AL) 9.2
7. Arendt (MO) 15.2.
8. Honneth & Fraser: kriittinen teoria ja tunnustussuhteet (AL) 16.2.
9. Foucault (MO) 22.2.
10. Marxin kapitalismikritiikki tänään (AL) 23.2.
11. Agamben (MO) 29.2.
12. Yhteenveto (AL+MO) 1.3.

<p>NORMATIIVINEN YHTEISKUNTATEORIA (NORMAT. POLITIIKAN FILOSOFIA)</p>	<p>YHTEISKUNTATEORIA, SOSIAALIFILOSOFIA</p>	<p>GENEALOGINEN LÄHESTYMISTAPA</p>	<p>”POLIITTISEN” TEORIA</p>
<p>Millainen yhteiskunnan <i>tulisi</i> olla? Mitä on oikeudenmukaisuus, vapaus, tasa-arvo, solidaarisuus, demokratia? Hyvä yhteiskunta? (“Poliittinen etiikka”)</p>	<p>Kuinka asiat <i>ovat</i>? Vallitsevan tilanteen analyysi (ml. patologioiden ja vääryyksien analyysi), ja diagnoosi <i>yhteiskunnallisten</i> ehtojen avulla. (sosiologisempi aikalaisanalyysi)</p>	<p>Kuinka asiat <i>ovat</i>? Vallitsevan tilanteen analyysi (ml. patologioiden ja vääryyksien analyysi), ja diagnoosi <i>historiallisten</i> ehtojen avulla. (historiallisempi aikalaisanalyysi)</p>	<p>Mitä on politiikka? - Poliittinen valta, järjestelmä, auktoriteetti? - Poliittinen ajattelu, toiminta? (esim. politiikan pitäminen mahdollisen taiteena: miten asiat voivat olla)</p>
<p>Periaatteiden ja ideaalien artikulaatio; toissijaisesti kysymys niiden realistisuudesta tai poliittisesta toteutuksesta</p>	<p>Sosiaalisten ja taloudellisten ja valtarakenteiden analyysi, (emansipatorinen intressi usein)</p>	<p>Nykyisyyden analyysi siihen johtaneen syntyperän avulla (emansipatorinen intressi usein)</p>	<p>Politiikan luonteen analyysi joko politiikan ”alueen” tai poliittisten prosessien avulla.</p>
<p>Tänään: VAPAAUS JA SEN EHDOT KANT, (HOBBS), (ROUSSEAU), HEGEL, MARX. Kant selkeimmin normatiivinen, Marx kieltää olevansa.</p>			

Luento 2: (Hobbes, Rousseau), Kant, Hegel, Marx

MITÄ ON VAPAAUS? MILLAISTA
VAPAUTTA YHTEISKUNNAN TULEE
TOTEUTTAA? MILLAISEEN
EMANSIPAATIOON TULEE TÄHDÄTÄ?

Hobbes ja pelkkä ulkoinen, negatiivinen vapaus tehdä mitä haluaa

- Sisäiset kyvyt vs ulkoinen vapaus
 - “LIBERTY, or freedom, signifieth properly the absence of opposition (by opposition, I mean external impediments of motion); and may be applied no less to irrational and inanimate creatures than to rational. For whatsoever is so tied, or environed, as it cannot move but within a certain space, which space is determined by the opposition of some external body, we say it hath not liberty to go further.” (Leviathan XXI)
 - “from the use of the words free will, no liberty can be inferred of the will, desire, or inclination, but the liberty of the man; which consisteth in this, that he finds no stop in doing what he has the will, desire, or inclination to do.” (Leviathan XXI)

Rousseau

- “Ihminen on syntynyt vapaaksi, mutta on kaikkialla kahleissa”
- The concern that dominates Rousseau's work is to find a way of preserving human freedom in a world where human beings are increasingly dependent on one another for the satisfaction of their needs. This concern has two dimensions: material and psychological, of which the latter has greater importance.
- In the modern world, human beings come to derive their very sense of self from the opinion of others, a fact which Rousseau sees as corrosive of freedom and destructive of individual authenticity.
- The political route to achieving and protecting freedom: constructing political institutions that allow for the co-existence of free and equal citizens in a community where they themselves are sovereign;
 - the second route is a project for child development and education that fosters autonomy and avoids the development of the most destructive forms of self-interest.
- However, though Rousseau believes the co-existence of human beings in relations of equality and freedom is possible, he is consistently and overwhelmingly pessimistic that humanity will escape from a dystopia of alienation, oppression, and unfreedom.

Rousseau, riippumattomuus ja vapaus

- Riippumattomuutta (*independence*) toisista suhteessa tarpeiden tyydytykseen ei voi saavuttaa. Tarpeet ovat voimakkaita, ja jatkuvia.
- 1) Biologiset tarpeet. Taloudellinen riippuvuus. Työnjako ja rikkaiden ja köyhien luokat.
- 2) itserakkaus (*amour-propre*), "to have a position, to be a part, to count for something" (*Emile*, 160; 66), ilmenee lukuisissa konkreettisissa tarpeissa. Psykologis-moraalinen tunnustuksen, huomion tarve:
 - "the recognition one needs in order for one's sense of one's value or standing among others to be reflected and thus confirmed in the external world. ... the artist whose self-esteem requires his audience's applause, the lover who cannot endure being denied his beloved's affection, the citizen who values the honor of his countrymen more than his own life." (Neuhouser: Foundations of Hegel's social theory, 67)
 - Psykologinen riippuvuus ensisijaista – selkeämmin riippuvuutta toisista, ja selittää monia materiaalis-taloudellisia tarpeita. Historiallisesti muuttuvat tarpeet ja "välttämättömyydet", mikä "sopivaa" ihmiselle. (68)

Rousseau, riippumattomuus ja vapaus

- Vapaus ei määrity suhteessa tarpeisiin, vaan *tahtoon*: sen tekeminen, mitä tahtoo (jos siihen mahdollisuus), ja ennen kaikkea: *vapaus alistumisesta toisten tahdolle.*(69) ”freedom always refers to a relation between one will and another: to be unfree is to obey a foreign will, and freedom is always being free of the will of another”(69)
- Riippuvaisuus on alistumisen lähde. Alamaisuuden siteet, pysyvät orjuuttamiset, mahdollisia vain riippuvuuden kautta, ja riippuvaisuus suorastaan takaa alamaisuuden. Tarpeiden vastustamaton voima.

Rousseau, riippumattomuus ja vapaus

- Riippuvuus täytyy sovittaa yhteen vapauden kanssa: ***yleistahto*** takaa vapauden alistumiselta kenenkään yksittäiselle tahdolle; ratkaisu on korvata riippuvuus ihmisistä ”riippuvuudella laista”(73)
- Laki (*rule of law*) takaa vapauden takaamalla i) materiaalista tasa-arvoa, ii) *muodollisen tasa-arvon lain edessä* (75). Laki on universaali: jokaisen jokaiselle asettama, iii) kansalaisena kunnioittamisen tasa-arvo, vastauksena arvostuksen tarpeeseen (vahvistaa oman arvon muille) (74-78).
- Kaikki nämä korvaavat riippuvuutta, ja alistumista *yksittäisten* henkilöiden tahtoon.

Rousseau ja vapauteen pakottaminen?

- Yleistahto mahdollistaa jokaisen vapauden, alistumattomuuden muiden yksilöiden tahtoon, vaikka joku sitä ei huomaisikaan.
 - "Identifying the general will with the true will of each individual is based on the idea that the individual will, apart from whatever particular ends it may embrace, necessarily, and most fundamentally, wills its own freedom"(78)
- Kaiken kaikkiaan, kaksi vapauskäsitystä ja suhdetta valtioon:
 - "membership in the state is (1) *precondition* of (2) a negatively defined *civil freedom*, insofar as the rule of law effectively mitigates the freedom-endangering consequences of dependence; ... membership in the state is (1) an *embodiment* of (2) moral freedom (or social autonomy), insofar as citizens are ruled by laws they construct for themselves in accord with shared conceptions of the common good"(79)
 - Jälkimmäinen on *subjektiivinen* käsitys, vaatii tietoista identifikaatiota; edellinen on *objektiivinen* seikka, joka saattaa päteä, vaikka yksilö ei sitä tunnistaikaan. Voiko ensimmäisessä mielessä "pakottaa vapauteen?"
 - Täysi vapaus vaatii molempia aspekteja, subjektiivista ja objektiivista: vaaditaan subjektiivista identifikaatiota, ja objektiivista rakennetta joka lieventää . Täyteen vapauteen ei siis voi pakottaa.(81)

Kant, vapaus ja välttämättömyys

- Ihminen kahden valtakunnan kansalainen: vapauden ja välttämättömyyden sfäärit.
- Kopernikaaninen käänne ja metafysiikan mahdottomuus: emme tiedä "asioita itsessään", koska havainnot ymmärryksemme kategorioiden jäsentämiä. Ymmärryksemme säätää luonnonlait (ei asioiden sinänsä lakeja, vaan "luonnon" sellaisena kuin se meille ilmenee kategorioidemme välityksellä. Havainnot ylittävä järkeily johtaa antinomioihin – emme voi tietää.
 - Kategorioita: substanssi, relaatiot, kausaatio; ei: vapaus.
- Havaitsemme luonnon (ml. ihmiset) kausaalisesti determinoituina, välttämättömyyksien armoilla. Toisaalta, subjekteina olemme lainsäätäjiä kyseiselle luonnolle, joten myös sen ulkopuolella.
- Koemme olevamme vapaita, ja koemme moraalilain velvoittavuuden: emme voi *tietää* olemmeko todella vapaita, mutta meidän *pakko olettaa* vapaus. Moraalinen suhtautuminen toisiin edellyttää että he ovat vapaita, vastuullisia teoistaan.
- Olisi väärin kohdella toisia vain esineinä, luonnonolentoina. Ihmiset eivät toimi vain lain mukaan, vaan lain representaatioiden mukaan.
- Näkökulmien yhteensovittamisen ongelma: "kompatibilismi" – samaan aikaan sekä determinoituja että vastuullisia ja moraalisia? (nk. kolmas antinomia).
- Dualismi? Kahden maailman vs kahden aspektin tulkinnat.

Kategorinen imperatiivi

- Hyvinvoinnin, onnellisuuden edistäminen ei kelpaa moraalin perustaksi – vain hypoteettinen imperatiivi.
- Kategorinen imperatiivi 1: kohtelee toisia vain tavoilla jotka voit tahtoa yleiseksi laeiksi, universalisoitavuus. Velvollisuusetiikka.
- K.I. 2: Kohtelee toisia tarkoituksena sinänsä, ei pelkkinä välineinä. Kaikilla muilla asioilla on ”hinta” mutta ihmisillä ”ihmisarvo”.
- K.I 3: Jokainen ihminen on ”tarkoituksien valtakunnassa” sekä lakia säätävä jäsen, että lain alainen.

Kant autonomiasta

- Toisten tahdon alaisuus olisi heteronomiaa, itsemäärääminen on autonomiaa
- Ei tule uskoa auktoriteetteja, traditioita, ilmoituksia, vaan omaa moraalista järkeä (eli maksiimien yleistettävyyttä)
- Ei tule olla omien luonnollisten halujen ja impulssien orja. Vapaus ei ole vain ulkoisten esteiden puutetta, vaan myös vapautta sisäisistä pakoista.
- Valistus on ihmisen vapautumista itseaiheutetusta alaikäisyyden tilasta

Moraalisen ja oikeudellisen ero

- Moraalisen ja legaalisen ero: moraali kattaa myös velvollisuudet itseä kohtaan, oikeus vain toisia kohtaan; moraali koskee myös motiivien arvoa, oikeus vain tekoja; moraali kattaa myös sisäisen vapauden, oikeus vain ulkoisen; oikeuteen liittyy pakottaminen, kaikkeen moraaliin ei; oikeus vain 'muodollinen' (esim. onko sopimus pidetty vai ei, riippumatta mikä sen sisältö on), moraaliin liittyy toisten kunnioittaminen.
- The "Doctrine of Right", Part One of his two-part *Metaphysics of Morals*, 1797.

Ainoa sisäsyntyinen oikeus: vapaus toisten mielivallasta

- Kant: **"There is only one innate right, freedom (independence from being constrained by another's choice), insofar as it can coexist with the freedom of every other in accordance with a universal law"** (6:237).
- Kant rejects any other basis for the state, in particular arguing that the welfare of citizens cannot be the basis of state power. He argues that a state cannot legitimately impose any particular conception of happiness upon its citizens (8:290-91). To do so would be for the ruler to treat citizens as children, assuming that they are unable to understand what is truly useful or harmful to themselves.
- His concern in political philosophy is not with *laws of nature* determining a human being's choice but by *other human beings* determining a human being's choice, hence the kind of freedom Kant is concerned with in political philosophy is individual freedom of action.
- <http://plato.stanford.edu/entries/kant-social-political/>

Valinnanvapauden universalisuus

- Kant assumes that a human being's use of choice is (at least when properly guided by reason) free in the transcendental sense. Since every human being does enjoy transcendental freedom by virtue of being rational, freedom of choice is a universal human attribute. And this freedom of choice is to be respected and promoted, even when this choice is not exercised in rational or virtuous activity.
- <http://plato.stanford.edu/entries/kant-social-political/>

Valtio on vapauden takaaja

- The very existence of a state might seem to some as a limitation of freedom, since a state possesses power to control the external freedom of individual citizens through force. This is the basic claim of anarchism. Kant holds in contrast that the state is not an impediment to freedom but is the means for freedom. State action that is a hindrance to freedom can, when properly directed, support and maintain freedom if the state action is aimed at hindering actions that themselves would hinder the freedom of others. Given a subject's action that would limit the freedom of another subject, the state may hinder the first subject to defend the second by "hindering a hindrance to freedom". Such state coercion is compatible with the maximal freedom demanded in the principle of right because it does not reduce freedom but instead provides the necessary background conditions needed to secure freedom. The amount of freedom lost by the first subject through direct state coercion is equal to the amount gained by the second subject through lifting the hindrance to his actions. State action sustains the maximal amount of freedom consistent with identical freedom for all without reducing it.
- <http://plato.stanford.edu/entries/kant-social-political/>

Vapaus, tasa-arvo, riippumattomuus

In "Theory and Practice" Kant makes freedom the first of three principles (8:290):

- The freedom of every member of the state as a human being.
- His equality with every other as a subject.
- The independence of every member of a commonwealth as a citizen.

Equality is not substantive but formal. Each member of the state is equal to every other member of the state before the law. Each has equal coercive right, that is, the right to invoke the power of the state to enforce the laws on her behalf. This formal equality is perfectly compatible with the inequality of members of the state in income, physical power, mental ability, possessions, etc. Further, this equality supports an equality of opportunity: every office or rank in the political structure must be open to all subjects without regard for any hereditary or similar restrictions.

Independence concerns a citizen being subject to laws he gives himself, i.e. as co-legislator of the laws. ... All members of the state, as subjects of the law, must be able to will the basic law that governs them. This basic law is the "original contract" ... The basic law is willed by each subject in the sense that the "will of all" or a "public will", or "general will" (Kant uses Rousseau's term) determines the basic law.

Particular laws, in contrast, are to be determined by a majority of the citizens with voting rights.

<http://plato.stanford.edu/entries/kant-social-political/>

Yhteiskuntasopimus

- in the essay "Theory and Practice": ...The sovereign must recognize the "original contract" as an idea of reason that forces the sovereign to "give his laws in such a way that they could have arisen from the united will of a whole people and to regard each subject, insofar as he wants to be a citizen, as if he has joined in voting for such a will" (8:297).
- This original contract, Kant stresses, is only an idea of reason and not a historical event. Any rights and duties stemming from an original contract do so not because of any particular historical provenance, but because of the rightful relations embodied in the original contract. No empirical act, as a historical act would be, could be the foundation of any rightful duties or rights. The idea of an original contract limits the sovereign as legislator. No law may be promulgated that "a whole people could not possibly give its consent to" (8:297).
- <http://plato.stanford.edu/entries/kant-social-political/>

Mitä ei voisi rationaalisesti hyväksyä?

- His first example is a law that would provide hereditary privileges to members of a certain class of subjects. This law would be unjust because it would be irrational for those who would not be members of this class to agree to accept fewer privileges than members of the class. One might say that empirical information could not possibly cause all individuals to agree to this law. Kant's second example concerns a war tax. If the tax is administered fairly, it would not be unjust. Kant adds that even if the actual citizens opposed the war, the war tax would be just because it is possible that the war is being waged for legitimate reasons that the state but not the citizens know about. Here empirical information might cause all citizens to approve the law. In both these examples, the conception of "possibly consent" abstracts from actual desires individual citizens have. The possible consent is not based upon a hypothetical vote given actual preferences but is based on a rational conception of agreement given any possible empirical information.
- <http://plato.stanford.edu/entries/kant-social-political/>

Vapauteen pakottamisesta

- The social contract is a rational justification for state power, not a result of actual deal-making among individuals or between them and a government. ... the social contract is not voluntary. Individuals may be forced into the civil condition against their consent (6:256). Social contract is not based on any actual consent, one might say the voluntary choice to join a society. Since the social contract reflects reason, each human being as a rational being already contains the basis for rational agreement to the state. Are individuals then coerced to recognize their subjection to state power against their will? Since Kant defines "will" as "practical reason itself" (*Groundwork*, 4:412), the answer for him is "no." If one defines "will" as arbitrary choice, then the answer is "yes."
- <http://plato.stanford.edu/entries/kant-social-political/>

Ei hyöty vaan vapaus

- Hobbes bases his argument on the individual benefit for each party to the contract, whereas Kant bases his argument on Right itself, understood as freedom for all persons in general, not even just for the individual benefit that each party to the contract obtains in his or her own freedom. To this extent Kant is influenced more by Rousseau's idea of the General Will.
- (For Rousseau, General Will is the only way to be independent in relation to others – freedom from their arbitrary choice, but subject to general will.)
- <http://plato.stanford.edu/entries/kant-social-political/>

Poliittisesta järjestelmästä

- Since the sovereign might err, and individual citizens have the right to attempt to correct the error under the assumption that the sovereign does not intend to err, "a citizen must have, with the approval of the ruler himself, the authorization to make known publicly his opinions about what it is in the ruler's arrangements that seems to him to be a wrong against the commonwealth," writes Kant in "Theory and Practice" (8:304).
- Kant does not stress self-government. By "republican," Kant means "separation of the executive power (the government) from the legislative power". Despotism is their unity such that the regent has given laws to himself and in essence made his private will into the public will. In republics, either one, many or all legislate.
- Kant does, nonetheless, think that an elected representative legislator is the best form of a republic (8:353). Whether elected or unelected, the moral person who holds legislative power is representative of the people united as a whole, and is thus sovereign. The people themselves are sovereign only when they are electing a new set of representatives.
- The right to vote requires "being one's own master" and hence having property or some skill that can support one independently.
- <http://plato.stanford.edu/entries/kant-social-political/>

Omaisuus

- The book "Doctrine of Right" begins with a discussion of property, showing the importance of this right for the implementation of the innate right to freedom. Property is defined as that "with which I am so connected that another's use of it without my consent would wrong me" (6:245).
- The only way that intelligible possession is possible without violating the principle of right is when each person agrees to obligate mutually all others to recognize each individual's intelligible possessions. Each person must acknowledge that he is obligated to refrain from using objects that belong to another. Since no individual will can rightfully make and enforce such a law obligating everyone to respect others' property, this mutual obligation is possible only in accordance with a "collective general (common) and powerful will", in other words, only in a civil condition. The state itself obligates all citizens to respect the property of other citizens. Without a state to enforce these property rights, they are impossible.
- <http://plato.stanford.edu/entries/kant-social-political/>

Omaisuus 2

- In order to gain full property rights to land and objects, individuals must all agree to respect the property rights of others in a social contract. They are in fact required, as a duty, to enter into a social condition in order to defend their own and everyone's property rights. Only in such a society can persons exercise their freedom, that is their pursuit of ends, by legitimately using objects for their own purposes without regard for others. Hence a social contract is the rational justification of the state because state power is necessary for each individual to be guaranteed access to some property in order to realize their freedom.
- Kant objects to Locke's theory of property on the grounds that it makes property a relation between a person and a thing rather than between the wills of several persons (6:268-69). Since property is a relation of wills that can occur only in a civil condition under a common sovereign power, Kant suggests that prior to this civil condition property can be acquired only in anticipation of and in conformity with a civil condition. Provisional property is initial physical appropriation of objects with the intention of making them rightful property in a state (6:264, 267).
- <http://plato.stanford.edu/entries/kant-social-political/>
-

Hegel

- Hegel palautti metafysiikan – järjen antinomat dialektisia, ylitettävissä. Dualismin ylitys.
 - (Pelkkä oleminen – ei-mitään – tuleminen; jne)
 - Kategoriat historiallisia, ja muodostavat systeemin. Taide ja uskonto huonompia versioita filosofisesta tarkastelusta.
- Ei tuonpuoleista jumalaa, tai ”asioita itsessään”, jotka eivät ilmenisi. Ne ovat tyhjiä ajatuksia. Ihmisten kautta todellisuus ilmenee itselleen.
- Vapaus kehkeytyy historiallisesti (yksi vapaa, jotkut vapaita, kaikki vapaita). Ihminen on vapaa luonnonolento, vapaa toisten kautta ja vapaiden instituutioiden (perheen, kansalaisyhteiskunnan, valtion) kautta.

Hegelin kolme tarkastelutasoa

- Metafyysiset perustat, kolmitasoinen systeemi:
 - ”ideoiden” (kategorioiden, loogisten määreiden),
 - luonnon ja
 - ”hengen” (kulttuurin, yhteiskunnan, historian, sosiaalisen ja institutionaalisen todellisuuden)
- **Normatiiviset kriteerit:**
 - Millä perusteella yhteiskunta olisi rationaalinen ja hyväksynnän ansaitseva? Sen mahdollistaman ja toteuttaman **vapauden** (*itseääräämisen*) perusteella.
- Millaiset instituutiot ovat rationaalisia ja hyviä?
 - Hegelin ”*Sittlichkeitin*” aspektit:
 - ydinperhe;
 - kansalaisyhteiskunta (yksityisomistus, talous, työ, ammattiyhteisöt);
 - (melko) liberaali oikeusvaltio (Hegelillä ei demokratia, vaan jokaisen intressejä ajava perustuslaillinen monarkia).
 - Jokaiseen niistä liittyy yksilön identiteetin jokin aspekti, ja jokaisessa toteutuu suhde, jotka konstituovat sekä yksilön että yhteisön hyvinvointia.
 - Nykyään saman normatiivisen kriteerin toteuttajia olisivat eri instituutiot?

Hegelin *Oikeusfilosofia* (1821):

- 1) abstrakti oikeus – oikeudelliset persoonat omistajina
 - 2) moraalit – moraalijohdat autonominen moraalin määrittäjinä
 - 3) *Sittlichkeit* (ethical life, "siveellisyys") instituutioissa todellistunut vapaus
 - a) perhe
 - b) kansalaisyhteiskunta (talous, työ, "tarpeiden järjestelmä")
 - c) valtio
- (1):n ja (2):n todellinen perusta – ne edellyttävät *Sittlichkeitia* vaikka jossain mielessä ovat samalla sen (relativismin) ylittäviä standardeja.
- "Miten kasvatat lapsistani hyviä ihmisiä? Tee heistä hyvän valtion kansalaisia."
 - Vrt. luentosarjan eteneminen (1) ympäristökysymykset laajempia kuin pelkkä omistajuus; (2) kysymykset persoonien moraalijohdusta statuksesta ja ihmisarvosta; (3) instituutioiden olemassaolo.
- Neuhouserin tulkinnassa siis kolme *vapauskäsitystä* vastaavat teoksen kolmijakoa (1-3), kun taas eri instituutiot (perhe, kans.yht.k, valtio) mahdollistavat ja toteuttavat eri tavoin näitä kolmea vapauden lajia.

Hegelin *Oikeusfilosofia* (1821):

- 1) abstrakti oikeus – oikeudelliset persoonat omistajina
 - 2) moraalit – moraalijohdat autonominen moraalin määrittäjinä
 - 3) *Sittlichkeit* (ethical life, "siveellisyys") instituutioissa todellistunut vapaus
 - a) perhe
 - b) kansalaisyhteiskunta (talous, työ, "tarpeiden järjestelmä")
 - c) valtio
- (1):n ja (2):n todellinen perusta – ne edellyttävät *Sittlichkeitia* vaikka jossain mielessä ovat samalla sen (relativismin) ylittäviä standardeja.
- Neuhouserin tulkinnassa kolme *vapauskäsitystä* vastaavat teoksen kolmijakoa (1-3), kun taas eri instituutiot (perhe, kans.yht.k, valtio) mahdollistavat ja toteuttavat eri tavoin näitä kolmea vapauden lajia.

Hegelin ”vapaus”?

- [Teoreettinen, ”spekulatiivinen” vapaus
 - mikä tahansa joka on ”itseään määrittävä”, ”itsensä” on vapaa; mutta koska kaikki määrittyy suhteessa toisiin, niin vapaus on ”itsenään- olemista-toisissa (*Beisichselbstsein in einem Anderen*)”. Vapaus ei vaadi ulkoisten toisten hävittämistä, vaan tietynlaista suhtautumista niihin. Vain tietoinen voi olla vapaa: maailmankaikkeuden ja riippuvuuden kokeminen *omana*. Ei ulkoinen, vihamielinen ”toinen”. Saavutettavissa oikealla ajattelulla (välttämättömyyksien tajuaminen). ”Being at home in the world, absence of alienation” (23)]
- Toiminnan **käytännöllinen vapaus** (toiminnan kokeminen *omana*) kolmenlaista:
 - ”**Henkilökohtainen**” vapaus tehdä omalla elämällänsä mitä pitää hyvänä, ilman ulkopuolisia esteitä; (*vrt. mahdollisuuksien tasa-arvo*)
 - ”**Moraalinen**” vapaus: itsemäärääminen, riippumattomuus auktoriteeteista, omantunnonvapaus; (kyky arvioida vaihtoehtoja moraalisesti)
 - ”**Sosiaalinen**” vapaus – toteutuu osallistumalla (vapaiden, hyvien, rationaalisten) sosiaalisten instituutioiden toimintaan (jäsenyys)
 - Sosiaalinen vapaus on sekä yksilöiden (”vapaa kansalainen”) että yhteiskuntien määre (”vapaa maa”); koostuu osittain siitä, että henkilökohtainen ja moraalinen vapauden aspekti turvataan;

Hegelin kolme vapauskäsitystä

- **Persoonallinen vapaus** on kykyä päätöksiin, kykyä sanoa "ei" mille tahansa halulle, ja kykyä valita (vaikka mielivaltaisesti, satunnaisesti) jokin niistä. *Willkür*. Kykyä tehdä mitä tahtoo, olematta halujensa orja. (Neuhouser, 24). Ja samalla, toisten persoonuutta kunnioittaen (29)
 - Tätä vastaa ulkoisen todellisuuden "tahdoton" alue, jota oma tahto hallitsee suvereenisti, täysivaltaisesti: oma elämä, oma ruumis, materiaallinen omaisuus – kaikkiaan "omaisuus" (*Eigentum*) – toisten persoonien kunnioittaminen on myös sen kunnioittamista joka on "heidän".
- **Moraalinen vapaus** on monimutkaisempi kyky, *Wille*, omaksua ja toteuttaa päämääriä, ei satunnaisesti vaan itse hyväksytyjen periaatteiden valossa. (25) Moraalisena subjektina oma identiteetti on enemmän pelissä - siinä paljastuu henkilön käsitys hyvästä ja oikeasta.
 - Tätä vastaa "omantunnonvapaus" (PR §132) – että kukin toimii vain lakien ja instituutioiden puitteissa, jotka ovat subjektien hyväksyttävissä. (26)
- Näiden edellytyksenä **sosiaalinen vapaus**:

Hegelin kolme vapauskäsitystä

- Sekä henkilökohtainen että moraalinen vapaus edellyttävät **sosiaalista vapautta, *Sittlichkeit***.
 - "the lower forms of freedom can be realized only if a number of social conditions obtain"(30).
 - Esim. oikeudellisia instituutioita tarvitaan turvaamaan "abstrakti oikeus", ja perheen kaltaisia instituutioita tarvitaan autonomiseksi aikuisiksi kasvamiseen, (*Bildung*, education).
 - Yksilöiden täytyy omaksua omakuva ja saada subjektiivisiä kykyjä; oppia käsittämään itsensä vapaina, itseään määräävinä valitsijoina, ja moraalin suhteen autonomisina toimijoina. Ihmiset eivät ole luonnostaan, ilman kasvatusta soveliaassa kulttuurissa, omistajia tai moraalisesti autonomisia. (vrt. Kohlberg; Taylor: atomism; kulttuurirelativismi?) (31).
 - Lisäksi, yksilöiden moraaliselta tahdolta puuttuu *sisältö* ilman sosiaalista kontekstia. (32) vrt. MacIntyre: practices, virtues
 - Hyviä, rationaalisia instituutioita tarvitaan tuottamaan sekä (kolmenlainen, eriytynyt) *omakuva*, että konkreettiset *sisällöt, mahdollisuudet*.

Hegelin kolme vapauskäsitystä

- Kolme käsitystä siitä, mitä merkitsee olla itseään määräävä tahto, ja mitä sen aktualisoiminen maailmassa tarkoittaisi. Jälkimmäiset käsitukset ovat rikkaampia, aiempien perustoja ja ehtoja.
 - Kaikki kolme (käytännöllisen) vapauden aspektia ovat toimijoiden itsetoteutusta: "individuals actualize, or give reality to, certain conceptions they have of themselves"(22)
 - Lisäehtona, "the self-conceptions acted upon also have freedom as their content"(23), "as person, moral subject, or social member (of ethical life)"
- **Neuhouser erittelee sosiaalisesta vapaudesta edelleen kolme aspektia:** "subjektiivisen", jotka koskevat mitä yksilöt pitävät vapautenaan, "objektiivisia" jotka koskevat ensinnäkin instituutioita jotka turvaavat yksilöiden henkilökohtaisen ja moraalisen vapauden, ja sitä että instituutio itse on vapaa, toteuttaa vapauden rakenteen.

Sosiaalisen vapauden aspektit: subjektiivinen ja objektiiviset

- 1) turvata persoonallinen ja moraalinen vapaus (ensimmäinen objektiivinen komponentti)
- 2) *Sittlichkeitin* jäsenten tulee ymmärtää ja kokea instituutiot, joihin osallistuvat, ja joita uusintavat, yhteensopiviksi itsemääräämisen kanssa; hyväksi ja rationaaliseksi (subjektiivinen komponentti).
 - "individual social members will be self-determining, in the sense that, because their self-conceptions are linked to the social roles they occupy, their participation in the institutions of *Sittlichkeit* is not only voluntary but also an activity through which they constitute – give real determinacy to - their very identities"(33)
- 3) koko yhteiskunnallisen järjestyksen tulee olla vapaa "organismi"; toteuttaa itseään määrittävän vapaan tahdon rakenne (toinen objektiivinen komponentti)
 - Nämä kolme *sosiaalisen vapauden aspektia* ovat kriteeri rationaalisille sosiaalisille instituutioille.

Marx: "On the Jewish Question"

- “Marx makes one of the most enduring arguments from his early writings, by means of introducing a distinction between **political emancipation — essentially the grant of liberal rights and liberties — and human emancipation**. Marx's reply to Bauer is that political emancipation is perfectly compatible with the continued existence of religion, as the contemporary example of the United States demonstrates. However, pushing matters deeper, in an argument reinvented by innumerable critics of liberalism, Marx argues that not only is political emancipation insufficient to bring about human emancipation, it is in some sense also a barrier. Liberal rights and ideas of justice are premised on the idea that each of us needs protection from other human beings. Therefore liberal rights are rights of separation, designed to protect us from such perceived threats. Freedom on such a view, is freedom from interference. What this view overlooks is the possibility — for Marx, the fact — that real freedom is to be found positively in our relations with other people. It is to be found in human community, not in isolation. So insisting on a regime of rights encourages us to view each other in ways which undermine the possibility of the real freedom we may find in human emancipation. Now we should be clear that Marx does not oppose political emancipation, for he sees that liberalism is a great improvement on the systems of prejudice and discrimination which existed in the Germany of his day. Nevertheless, such politically emancipated liberalism must be transcended on the route to genuine human emancipation. Unfortunately, Marx never tells us what human emancipation is, although it is clear that it is closely related to the idea of non-alienated labour.”
- <http://plato.stanford.edu/entries/marx/>

“Critique of Hegel's Philosophy of Right”

Religion is the ‘opiate of the people’: With regard to religion, Marx fully accepted Feuerbach's claim in opposition to traditional theology that **human beings had created God in their own image**; indeed a view that long pre-dated Feuerbach. Feuerbach's distinctive contribution was to argue that **worshipping God diverted human beings from enjoying their own human powers**. ..Marx's explanation is **that religion is a response to alienation in material life**, and therefore cannot be removed until human material life is emancipated, at which point religion will wither away. ... two aspects of alienation: One is **alienated labour**.... A second is **the need for human beings to assert their communal essence**. Whether or not we explicitly recognize it, human beings exist as a community, and what makes human life possible is our mutual dependence on the vast network of social and economic relations which engulf us all, even though this is rarely acknowledged in our day-to-day life. ... **we must, somehow or other, acknowledge our communal existence in our institutions. At first it is ‘deviously acknowledged’ by religion**, which creates a false idea of a community in which we are all equal in the eyes of God. After the post-Reformation fragmentation of religion, where religion is no longer able to play the role even of a fake community of equals, **the state fills this need by offering us the illusion of a community of citizens, all equal in the eyes of the law**. But **the state and religion will both be transcended when a genuine community of social and economic equals is created**.

<http://plato.stanford.edu/entries/marx/>

“Economic and Philosophical Manuscripts”

- Marx famously depicts the worker under capitalism as suffering from **four types of alienated labour**. **First, from the product**, which as soon as it is created is taken away from its producer. **Second, in productive activity (work)** which is experienced as a torment. **Third, from species-being**, for humans produce blindly and not in accordance with **their truly human powers**. **Finally, from other human beings**, where the relation of exchange replaces the **satisfaction of mutual need**
- non-alienated labour is briefly described in terms which emphasise both the immediate producer's enjoyment of production as a confirmation of his or her powers, and also the idea that production is to meet the needs of others, thus confirming for both parties our human essence as mutual dependence. Both sides of our species essence are revealed here: our individual human powers and our membership in the human community.
- <http://plato.stanford.edu/entries/marx/>

•••

- The alienated individual is 'a plaything of alien forces', albeit alien forces which are themselves a product of human action. In our daily lives we take decisions that have unintended consequences, which then combine to create large-scale social forces which may have an utterly unpredicted effect.
- In Marx's view the institutions of capitalism — themselves the consequences of human behaviour — come back to structure our future behaviour, determining the possibilities of our action. For example, for as long as a capitalist intends to stay in business he must exploit his workers to the legal limit. Whether or not wracked by guilt the capitalist must act as a ruthless exploiter. Similarly the worker must take the best job on offer; there is simply no other sane option. But by doing this we reinforce the very structures that oppress us. The urge to transcend this condition, and to take collective control of our destiny — whatever that would mean in practice — is one of the motivating and sustaining elements of Marx's social analysis.
- <http://plato.stanford.edu/entries/marx/>

“The Theses on Feuerbach”

- one of Marx's most memorable remarks: “the philosophers have only interpreted the world, the point is to change it” (thesis 11).
- In the first thesis Marx states his objections to ‘all hitherto existing’ materialism and idealism. Materialism is complimented for understanding the physical reality of the world, but is criticised for ignoring the active role of the human subject in creating the world we perceive. Idealism, at least as developed by Hegel, understands the active nature of the human subject, but confines it to thought or contemplation: the world is created through the categories we impose upon it. Marx combines the insights of both traditions to propose a view in which human beings do indeed create — or at least transform — the world they find themselves in, but this transformation happens not in thought but through actual material activity; not through the imposition of sublime concepts but through the sweat of their brow, with picks and shovels. This historical version of materialism, which transcends and thus rejects all existing philosophical thought, is the foundation of Marx's later theory of history
- <http://plato.stanford.edu/entries/marx/>

The Capital

- A commodity is defined as a useful external object, produced for exchange on a market. Thus two necessary conditions for commodity production are the existence of a market, in which exchange can take place, and a social division of labour, in which different people produce different products, without which there would be no motivation for exchange. Marx suggests that commodities have both use-value — a use in other words — and an exchange-value — initially to be understood as their price. (the labour theory of value asserts that the value of a commodity is determined by the quantity of socially necessary labour time required to produce it)
- Capitalism ... involves not merely the exchange of commodities, but the advancement of capital, in the form of money, with the purpose of generating profit through the purchase of commodities and their transformation into other commodities which can command a higher price, and thus yield a profit. Marx claims that no previous theorist has been able adequately to explain how capitalism as a whole can make a profit. Marx's own solution relies on the idea of exploitation of the worker.
- (It appears to follow from this analysis that as industry becomes more mechanised, using more constant capital and less variable capital, the rate of profit ought to fall. For as a proportion less capital will be advanced on labour, and only labour can create value.)
- Although Marx's economic analysis is based on the discredited labour theory of value, there are elements of his theory that remain of worth. Marx's refusal to accept that capitalism involves a harmony of interests between worker and capitalist, replacing this with a class based analysis of the worker's struggle for better wages and conditions of work, versus the capitalist's drive for ever greater profits. Second, Marx's denial that there is any long-run tendency to equilibrium in the market, and his descriptions of mechanisms which underlie the trade-cycle of boom and bust.
- <http://plato.stanford.edu/entries/marx/>

Morality: official and unofficial

- Marx takes pains to distance himself from those who engage in a discourse of justice, and makes a conscious attempt to exclude direct moral commentary in his own works.
- The contrast between scientific and utopian socialism. The utopians appealed to universal ideas of truth and justice to defend their proposed schemes, and their theory of transition was based on the idea that appealing to moral sensibilities would be the best, perhaps only, way of bringing about the new chosen society. Marx wanted to distance himself from this tradition of utopian thought, and the key point of distinction was to argue that the route to understanding the possibilities of human emancipation lay in the analysis of historical and social forces, not in morality. Hence, for Marx, any appeal to morality was theoretically a backward step.
- G.A. Cohen proposes that Marx believed that capitalism was unjust, but did not believe that he believed it was unjust.
- The worker finds work a torment, suffers poverty, overwork and lack of fulfillment and freedom. People do not relate to each other as humans should. Does this amount to a moral criticism of capitalism or not? In the absence of any special reason to argue otherwise, it simply seems obvious that Marx's critique is a moral one. Capitalism impedes human flourishing.
- <http://plato.stanford.edu/entries/marx/>

- For Marx, communism transcends justice.
- “communism abolishes ... all religion and all morality, rather than constituting them on a new basis”.
- Communism clearly advances human flourishing, in Marx's view. The only reason for denying that, in Marx's vision, it would amount to a good society is a theoretical antipathy to the word ‘good’. And here the main point is that, in Marx's view, communism would not be brought about by high-minded benefactors of humanity.
- <http://plato.stanford.edu/entries/marx/>